

Prin librăriile americane

În America oamenii își schimbă adeseori meseria, casa, orașul, statul, statutul social, viața. Se reciclează, se reinventează din mers, preferă schimbarea motivată de cele mai multe ori de un salariu mai bun, de sporirea oportunităților sau pur și simplu aleg schimbarea de dragul schimbării.

„A fi american înseamnă să mergi mereu tot mai departe. A te atașa de un loc înseamnă să i te supui și să suferi pentru el”, scrie Kathleen Norris, autoare a trei volume de poezie, dar și a consistentului studiu *Dakota, o geografie spirituală*, dar cartea care a făcut-o celebră în întreaga Americă și aflată constant pe lista bestsellerurilor din „New York Times” este cea intitulată *Popas la mănăstire*.

Această carte, mărturisește autoarea, „este rezultatul imerșunii mele într-o lume liturgică. Încă din anii tinereții scrisul nu era altceva decât un substitut adecvat pentru religie în viața mea.”. Și scriitoarea își încheie prefața la carte cu cuvintele Sfântului Efreim Sirul: „Scriptura m-a adus la poarta Raiului și mintea a rămas înminunată pe când a pătruns acolo.”.

O carte scrisă de un pelerin modern, de o poetă ce poartă adeseori la Mănăstirea benedictină Sfântul Ioan din Minnesota. Întrebarea la care încearcă să răspundă autoarea este „ce o atrage pe o femeie măritată, protestantă, cu mai multă îndoială decât credință, spre o mănăstire ce păstrează tradiția vie, spre o comunitate de călugări a căror viață e dăruită rugăciunii și sfintelor Scripturi.”. Răspunsul e fascinant și te face să citești cartea pe nerăsuflăte, să o trăiești, de fapt. E vorba de taina credinței, de adevărul întreg și atotcuprinzător al Cuvântului lui Dumnezeu.

O meditație răscolitoare asupra vieții în America anilor 90, a pericolelor secularizării, dar și a bucuriei și a păcii regăsite între zidurile unei mănăstiri. O carte insufletită/INSPIRATĂ?/ aș numi-o, în care răsună aievea cuvintele psalmistului: „Robul Tău sunt, înțelepțește-mă și voi cunoaște mărturiile Tale.”.

Mai nou, vitrinele a numeroase librării americane sunt dominate de cărțile de poezie. Am ales două volume semnate de doi autori celebri ai generației 70 americane, Bruce Weigl și Charles Simic.

Autor al mai multor volume de poezie premiate, precum: *Executorul, Ca un sac plin cu vechi dispute, O romanță, Cântecul Napalmului, Ceea ce ne salvează, Minciuni, grație și mântuire, Dulcele Lorain*, dar și a două volume de eseuri, a unui memoir și semnatar al traducerii din vietnameză a unui volum de poezie intitulat *Poezii din documente capturate*,

Bruce Weigl este unul dintre cei mai admirați poeți americani. În cărțile sale se reîntoarce obsesiv aproape spre două ținuturi care i-au marcat viața: cel al copilăriei petrecute în micul oraș industrial Lorain din Ohio, așezat pe malul lacului Erie, și Vietnamul. El descrie legăturile misterioase ale copilăriei petrecute într-o familie de muncitori și puternicele efecte ale războiului din Vietnam asupra concetățenilor săi, dar mai ales asupra lui, care la 18 ani a fost trimis să lupte acolo.

Poet elegiac, de o mare bogăție sufletească, Bruce Weigl descrie cu simplitate, dar cu o energie lirică ieșită din comun, suferința ca iluminare și rara bucurie de a fi tu însuși și aproape de Dumnezeu într-o lume tot mai alienată. Dar iată o „mostră” din cartea sa, *Dulcele Lorain*: „Câmpurile unduitoare se deschid în creierul meu/ către o țință verde./ Pentru că suntem triști rănim pământul./ Rănim pământul pentru că suntem triști./ Un băiat, odată, a scăpat din mine/ și a alergat nebunește/ printre proaspetele brazde întoarse/ și el putea să ucidă sau să iubească/ orbitoarele petice de lumină/ tăiate printre afurisitele/ ramuri ale copacilor pe moarte/ și el putea să ucidă sau să iubească pri-vighetoarea.” (*Meditație la La Grange*)

Charles Simic este cotate de către critica literară drept una dintre cele mai reprezentative voci ale liricii americane din ultimii 30 de ani.

Născut în fosta Iugoslavie, în 1938, a emigrat cu părinții în America pe când era adolescent. Volumele sale de poezie, dintre care enumerăm *Dezmembrarea liniștii, Întoarcerea într-un loc luminat de un pahar cu lapte, Cosmologia lui Charon, Dansuri clasice în sala de bal, Buletin meteo pentru Utopia și vecinătate, Austerități*, l-au impus rapid pe scena literară americană și i-au adus numeroase premii, precum: Premiul Edgar Allan Poe, Premiul pentru poezie Harriet Monroe, Premiul pentru traducere al Pen clubului american și multe altele.

O imaginație incisivă și un stil sobru, o tematică redusă cel mai adesea la experiența cotidianului, sau, cum îl caracterizează Mark Stand: „Poemele sale relevă o claritate esențială, forma și proprietățile unei lumi pe care o inventăm în secret și care ne marchează viețile în intensitatea lor maximă și pe care prea des o negăm fiindcă e mai reală decât orice ne este nouă dat a cunoaște.”.

Poeziile sale, aș adăuga eu, există în acel spațiu miraculos și atât de tentant, cuprins între viața noastră cea de toate zilele, strălucirea amintirilor și imaginație. Lumea lui

Simic e făcută din cele mai obișnuite întâmplări trezite de cele mai neobișnuite vieți, precum în aceste două poezii pe care vi le oferim: „Pentru că întreabă de ce ceva/ E mai mult decât nimic?/ Profesorul îl trimite pe micuțul îndrăzneț/ La director./ Din păcate, școala n-are încă un director./ Există doar un Rege Minos și labirintul său,/ și bineînțeles, Philemon, care aproape moare de răs/ Când vede un măgar mâncând smochine.” (*Copilăria lui Parmenide*); „Într-o seară gri,/ dintr-un secol gri,/ am mâncat un măr// Micuț, acru/ De culoarea lemnului de foc/ Pe care mai întâi l-am șters/ De mâneca hainei.// Apoi mi-am întins picioarele/ Cît am putut/ și mi-am spus/ de ce n-aș închide ochii acum/ înaintea târziului buletin de știri/ și al celui despre vreme.” (*Istorie*)

Unul dintre evenimentele ce au făcut celebră în întreaga Americă Universitatea de Stat din Pennsylvania este compunerea unei simfonii unice în felul ei pe versurile celor mai cunoscuți poeți care și-au legat destinul de această universitate, precum Theodore Roethke, Bruce Weigl, Emily Grosholz, Robert Lima și alții. Simfonia corală aparține compozitorului Bruce Trinkle și e cunoscută sub numele de *Laurii muntelui*. Ea cuprinde 65 de poezii pentru 13 grupuri corale și 8 ansambluri de instrumente.

Compozitorul mărturisește că modelele sale au fost corala *Frostiana* de Randall Thompson pe șapte poeme de Robert Frost și *Noaptea de vară* de Hector Berlioz, un ciclu coral eclectic pentru mai multe voci.

Raymond Carver, supranumit și Cehovul Americii, a fost, este și va fi și un poet pe măsura prozatorului atât de admirat. Filmele realizate după nuvelele sale au fost realizate de mari regizori precum

Robert Altman și Alejandro Gonzales Inarritu. Primul a fost autorul filmului *Short Cuts* în 1997 iar al doilea a realizat filmul inspirat tot de Carver și intitulat *Birdman* – distins cu premiul Oscar, cel mai râvnit trofeu al filmului american.

Dar azi aș vrea să mă opresc asupra poetului Raymond Carver, oferindu-vă un poem antologic: „Următorul poem pe care îl voi scrie va avea lemne de ars/ chiar în inima lui, lemne atât de negre,/ de afumate încît prietenul meu își va scoate mânușile/ și-mi va spune: „Poartă-le cînd mânuiești/ lemnele acelea.”. Următorul poem/ va avea noaptea în el și toate stelele/ din emisfera de vest și o imensă întindere de apă/ strălucind pînă foarte departe sub o lună nouă./ Următorul poem va avea un dormitor/ și o sufragerie doar pentru el, un acoperiș din cristal/ un pat, o masă și scaune lîngă fereastră,/ o vază cu violete culese numai cu o oră înainte de prînz. / Va fi o lampă aprinsă în următorul poem/ și un șemineu în care buturugi negre/ de brad vor strălumina, înghițindu-se reciproc./ Oh, următorul poem va arunca scînteii! Dar nu va fi nici o țigară în acel poem./ Mă voi fi apucat de fumat pipă.” (*Pipa*)

Vitrine atrăgătoare cu Homer alături de Hemingway sau de Tess Gallagher, de Pessoa, de Ahmatova sau de splendeide albume de artă, librării celebre precum City Lights din San Francisco sau Rizzoli din New York sau mici librării de cartier ascunse printre cafenele, puburi și reclame, iată o lume incitantă și odihnitoare a Americii de azi. Așa încît m-am gândit să fim oaspeții celei mai mari librării din SUA: Barnes and Noble. A luat ființă la New York în 1931, pe strada 14, în Manhattan. Între timp s-a extins în întreaga Americă, iar în New York în alte șapte spații, toate situate în inima Manhattan-ului și cu specializări în diverse domenii. Astfel, librăria de pe strada 14 oferă cărți și manuale de drept, de medicină, de inginerie și peste mii de titluri din domeniul informaticii.

Librăria Barnes and Noble din Piața Astor, din apropierea boemei literare a Village-ului newyorkez, este locul de întâlnire al scriitorilor, mai cu seamă al poezilor, al artiștilor. În apropierea acestei librării au trăit și scris poezii W.H. Auden, Walt Whitman, Edgar Allan Poe și Allen Ginsberg. Săptămînal au loc aici recitaluri de poezie care umplu pînă la refuz librăria. În Union Square, o altă librărie Barnes and Noble, plasată într-o clădire la fel de celebră care acum o sută de ani, găzduia cele mai mari edituri și reviste din SUA. Aici circulau manuscrisele lui Mark Twain, Henry James și Herman Melville.

În Chelsea, pe 6th Avenue, colț cu strada 22 se află librăria specializată doar în fotografie, modă și design, un adevărat paradis al vizualului. Iar la Rockefeller Center pe 5th Avenue e librăria Barnes and Noble specializată în cărți de artă și de arhitectură. Elegante albume Matisse, Seurat, Botticelli sau Breughel stau alături de albumele cu cele mai fantastice opere ale arhitecturii contemporane semnate de Rem Koolhaas, Frank Lloyd Wright sau James Renwick.

Există însă o librărie care m-a impresionat în mod deosebit, ca și orașul ce o găzduiește, San Francisco.

Ascunsă romantic în cartierul chinezesc printre cafenele, baruri, restaurante, librăria City Lights e unică prin atmosfera ei, prin camera Poeziei, prin poezii ce i-au dat viață. Ea este creația lui Lawrence Ferlinghetti și și-a sărbătorit peste o jumătate de veac de existență (fondată în 1953). A fost locul în care și-au încrucișat pașii și destinele și cărțile cei mai buni scriitori ai generației Beat.

În 1955, poetul Lawrence Ferlinghetti creează o editură – „City Lights Publishers” –, devenită și ea celebră mai ales prin colecția de poezie, cartea de buzunar, Pocket Poets Series, în care au apărut cele mai prestigioase nume ale poeziei americane. Nesfârșita și fascinanta conversație între carte și cititor continuă cu succes și aceasta se datorează și acestor librării enumerate mai sus, adevărate plăci turnante ale marii literaturi. Cât despre Lawrence Ferlinghetti, el trăiește la New York și, în ciuda celor 97 de ani ai săi, continuă să scrie și să-și publice cărțile. Dar ce este pentru un veteran al literaturii poezia? Răspunsul vine simplu, firesc: „Poezia este umbra aruncată de felinarul aprins al imaginației noastre”.